

Afghanistan, tien jaar na de oorlog

BRUSSEL Deze week is het exact tien jaar geleden dat de westerse troepenmacht Afghanistan binnenviel. Een decennium later kijken de VS reikhalzend uit naar de terugtrekking, terwijl de taliban langzaam maar zeker weer oprukken. Metro vroeg drie betrokken partijen naar hun visie op tien jaar oorlog.

Sophie Vergucht

EPA / ISAF

KO COLIJN «Burgeroorlog zit eraan te komen»

Ko Colijn (foto), directeur van de gerespecteerde Nederlandse denktank Clingendael en hoogleraar internationale betrekkingen aan de Erasmus-universiteit, is «somber gestemd» over de tien jaar durende operatie in Afghanistan. «Ik vrees voor een burgeroorlog.»

Hoe schat u de toestand in, tien jaar na de eerste aanvallen?

«We zijn eigenlijk helemaal niet opgeschoten. In 2001 is het allemaal heel succesvol begonnen. In minder dan twee maanden tijd leek de klus geklaard. Daarna is een periode van verwaarlozing ingetreden. Pas in 2005 hebben de Amerikanen daar hun conclusies uit getrokken. Toen beseften ze dat ze de taliban, die ze vier jaar eerder hadden verslagen, de kans hadden gegeven om terug te komen. Ze hebben toen een enorme inspanning geleverd om die fout te herstellen, en het middel was bijna erger dan de kwaal. Men was bang dat de Navo eraan kapot zou gaan.»

Dat is niet gebeurd.

«In 2010 hebben ze toch bijna de handdoek in de ring gelegd. Dat is nu ook de algemene conclusie: eens, maar nooit weer. De Navo zal nooit meer zo'n operatie

doen.»

De stemming op de Afghanistan-conferentie van vorig jaar was toch hoopvol?

«Dat is meer jezelf moed inpraten dan werkelijk succes boeken. Het laatste rapport van de VN over de veiligheid in Afghanistan is heel somber. Er is zelfs openlijk ruzie tussen de Navo en de VN over die cijfers. Zo erg is het nog nooit geweest. De bomaanslagen van het laatste jaar bewijzen dat de taliban een spel spelen. Ze tonen aan dat ze, van zodra de westerse troepen weg zijn, elke mogelijke vredesovereenkomst kunnen opblazen.»

Wat is de oplossing?

«Ik denk dat de Amerikanen tegen 2014 de troepen wel terug zullen trekken. *The boys go home*. Maar tegelijk zullen ze doen wat ze al sinds WO II doen: af en toe vanop afstand een klap uitdelen. De strijd zal doorgaan op een andere manier, met luchtaanvallen. Er dreigt een burgeroorlog in Afghanistan, en dat zullen de Amerikanen moeten gedogen. De sleutel ligt in Pakistan: dat is de echte vijand en daar zullen ze mee moeten onderhandelen.»

Foto R.V.

LUDO DE BRABANDER

«Deze oorlog is onhoudbaar»

De ngo Vrede vzw zal vrijdag, exact 10 jaar na de inval, in Brussel actie voeren tegen de oorlog in Afghanistan. «Dit is een oorlog die men niet kan winnen. Dat is nu toch wel duidelijk», vindt **Ludo De Brabander** (foto) van Vrede vzw.

Hoe maakt u de balans op?

«De oorlog escaleert, jaar na jaar zie je het aantal burgerslachtoffers toenemen en de taliban blijven op een veel groter terrein te opereren dan bij het begin van de oorlog. Intussen doet men alsof alles onder controle is. Ook voor de Afghanen zelf gaat het niet goed. De armoede groeit en de kindersterfte is bij de hoogste ter wereld. Dan wordt het toch tijd om na te denken.»

Is er niets positief?

«De onderwijskansen voor meisjes en vrouwen zijn gestegen. Maar aan de andere kant maakt een VN-rapport duidelijk dat vrouwen het ergste slachtoffer zijn van de cultuur van geweld die heerst in Afghanistan. Ook voor de buitenlandse troepenmacht oogt de balans niet goed. Als we naar het financiële plaatje kijken, zien we dat deze oorlog onhoudbaar is. Volgens mijn berekeningen geven de VS bijna 1

metro

FOCUS

Foto R.V.

miljoen dollar per soldaat per jaar uit.»

Wat is de oplossing?

«Een terugtrekking van

de troepen, en snel. Het is nu of nooit. De buitenlandse aanwezigheid maakt de taliban alleen maar sterker. Actie lokt reactie uit. Het is makkelijk een oorlog te beginnen, maar nu beginnen de problemen. We zijn daar nu een leger aan het klaarstomen, maar wie garandeert dat de soldaten die we nu bewapenen en trainen, later niet uiteen gaan vallen, zoals met de warlords van vroeger? We stoppen dat land vol met wapens en leggen heel veel ingrediënten klaar om er voor te zorgen dat er een burgeroorlog kan komen.»

Als we nu snel de troepen terugtrekken, laten we de Afghanen dan niet aan hun lot over?

«Niet als de terugtrekking gepaard gaat met een politiek en sociaal-economisch proces. We moeten meer vertrouwen hebben in het potentieel van de Afghanen zelf. Het belangrijkste wat ze nu nodig hebben, is een economisch toekomstperspectief.»

Is er een reëel gevaar dat de taliban opnieuw de macht grijpen?

«Dat denk ik niet, want de taliban zijn bij een groot deel van de Afghanen niet geliefd. De ISAF-troepenmacht ook niet, en de regering ook niet trouwens.»

PIETER DE CREM

«Vooruitgang geboekt in zeer moeilijke regio»

Pieter De Crem, uittredend minister van Defensie (CD&V, foto), heeft de Belgische deelname aan de operatie in Afghanistan altijd vurig verdedigd. Ook tien jaar na de eerste aanvallen blijft De Crem optimistisch: «We hebben zeer veel vooruitgang geboekt in een zeer moeilijke regio.»

U ziet de toestand hoopvol in?

«Natuurlijk blijft er nog heel wat werk te doen. Als dat niet zo was, dan waren we al weg. Maar ik ben zelf al zo'n 11 keer in Afghanistan geweest en heb de vooruitgang zelf kunnen zien.»

Waarom deed België mee?

«De veiligheid van onze landgenoten, van de Europeanen en bij uitbreiding van de hele wereld speelt zich voor een groot stuk af in die regio. Daarom zijn we er ook. Wij helpen ook de civiel-militaire oplossing mogelijk maken. In mensentaal: we moeten militair aanwezig zijn om de Afghanen zelf hun toekomst te laten bepalen, in een land dat je eigenlijk bezwaarlijk een land kan noemen. Onze aanwezigheid is ook verdrievoudigd, net om die doelstelling mogelijk te maken.»

Is onze rol van belang?

«Wij zijn een internationaal betrouwbare partner. Ik stel vast dat wij deelnemen aan de grootste Navo-operatie ooit. Van

die deelnemers behoren wij, naar onze taille en onze verhouding, bij de grootste.»

Is de machtsoverdracht tegen 2014 haalbaar?

«Dat is op de top van Lissabon vastgelegd als richtdatum. Maar er is ook heel duidelijk gezegd dat de internationale gemeenschap na 2014 ook nog militair aanwezig zal zijn om de resultaten te kunnen plukken en om de afghanisering verder te zetten.»

Zal het land dan niet afglijden in een burgeroorlog?

«We hebben vele partners die de internationale gemeenschap vragen om absoluut in Afghanistan te blijven. Omdat anders de onveiligheid zich ook in de regio kan verspreiden. En alle maatschappelijk relevante organisaties, alle ngo's, smeken ons om te blijven en om onze inspanningen verder te zetten. Omdat ze anders een terugkomst van het talibanregime vrezen. Wat de positie betreft van de internationale gemeenschap: er is een beroep gedaan op die gemeenschap, om die regio te kunnen stabiliseren. En misschien is alles wat daar het gevolg van is niet altijd de volle 100 procent de goesting van het regime in Kaboel.»

Belga / B. Fahey

Het moeras Afghanistan

Aanstaande vrijdag is het dag op dag tien jaar geleden dat Afghanistan werd gebombardeerd tot 'vijandige natie'. Het talibanregime, dat al sinds 1996 aan de macht was in het land, werd als medeschuldige aangewezen voor de aanslagen van 11 september.

De reactie van de wereld liet niet lang op zich wachten. De Amerikaanse president George Bush jr. verzamelde een coalitie om zich heen om wereldwijd een 'war on terror' te beginnen. Minder dan een maand na de aanvallen op de New Yorkse Twin Towers en het Pentagon, op 7 oktober 2001, trok de luchtmacht van de Verenigde Staten en van bondgenoot Groot-Brittannië naar het Afghaanse luchtruim. Operatie 'Enduring Freedom' werd al snel uitgebreid met grondtroepen. Ook andere landen, zoals Frankrijk, Canada, Nederland en Duitsland, zegden actieve militaire steun toe. Aanvankelijk leek het de VS en hun partners voor de wind te gaan: na amper twee maanden capituleerden de taliban. In december 2001 werd een grootse conferentie opgezet in het Duitse Bonn. Verscheidene Afghaanse verzetsgroepen smeedden er een akkoord om een interimregering te vormen en Hamid Karzai werd als interimresident beëdigd.

Ondanks de aanvankelijke successen, bleek de overgang naar een democratisch regime niet zo makkelijk. De taliban konden zich langzaam maar zeker hergroeperen en voeren nu met de regelmaat van de klok aanslagen uit. 2011 is al het dodelijkste en meest gewelddadige jaar sinds het begin van het militair conflict. Het enige feit waar de troepenmacht mee kan uitpakken, lijkt de dood van Osama bin Laden, eerder dit jaar, te zijn.

In tien jaar tijd zijn al 33.877 mensen omgekomen in het Afghaanse conflict. Aan de operatie hangt ook een stevig prijskaartje: de VS alleen moesten al 444 miljard dollar ophoesten. De hoge prijs doet ook de steun uit het Westen afnemen.

Analisten vrezen dat de westerse troepenmacht ISAF aan het verdrinken is in het Afghaanse moeras. Tegen 2014 moet de terugtrekking van de troepen beginnen, zo werd vorig jaar afgesproken. Het lijkt echter weinig waarschijnlijk dat Afghanistan tegen dan klaar zal zijn om op eigen benen te staan. ■

EPA / E. Grafton